Nordisk Råd

A 1894/välfärd

Behandles i Udvalget for Velfærd i Norden

Udvalget for Velfærd i Nordens betænkning over

Udvalgsforslag om digitale krænkelser og trusler A 1894/välfärd

Forslag
Udvalget for Velfærd i Norden foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at udarbejde en fælles nordisk strategi til bekæmpelse af digitale krænkelser og trusler.

Baggrund
I de nordiske lande føres der politiske diskussioner om, hvordan trusler og had online risikerer at bringe stemmer i det offentlige digitale rum til tavshed. Krænkelser og trusler på internettet er blevet en del af mange folks digitale færden. Fænomenet er omfattende og udgør en trussel mod demokratiet, retsstillingen og ligestillingen.

I arbejdsplanen for 2021 har Udvalget for Velfærd i Norden fokuseret på digitale krænkelser og trusler. Dette med afsæt i følgende:

Den demokratiske samtale er rykket online (forstærket under pandemien), og kvinder samt seksuelle- og etniske minoriteter i særdeleshed rammes på deres ytringsfrihed og bliver truet, chikaneret og nedgjort ved deltagelse i den offentlige samtale. Dette afholder mange kvinder og minoriteter fra at deltage i offentlige diskussioner og indskrænker deres helt basale demokratiske rettigheder. Resultatet er en generel svækkelse af demokratiet og udelukkelse af vigtige stemmer i samfundsdebatten.

Under dette emne ønsker udvalget desuden at fokusere på online chikane, nedsættende sprogbrug, trusler om vold, voldtægt og drab samt delinger af billeder eller andet intimiderende materiale uden samtykke af særligt kvinder.

Ulovlig billeddeling

En væsentlig del af fænomenet digitale krænkelser handler om ulovlig billeddeling forstået som materiale af intim karakter, der deles videre uden samtykke. Der findes ikke fyldestgørende statistikker over omfanget, men der er indikationer på, at det er en kriminalitetsform i stigning. I hver dansk gymnasieklasse sidder en elev, der inden for

det seneste år har fået delt et seksuelt billede uden samtykke.[1]

Da de første sager om ulovlig billeddeling blev kendt i offentligheden for omkring syv år siden, blev de betegnet som *hævnporno* og særligt forbundet med forliste kærlighedsforhold, hvor den forsmåede part ønskede at skade den anden. Betegnelsen *hævnporno* er dog ikke dækkende, da ulovlig billeddeling ikke nødvendigvis indebærer porno og ej heller nødvendigvis er motiveret af hævn. Fænomenet bliver nu oftere betegnet som digitale krænkelser og er et langt mere omfattende og nuanceret problem, der foregår i alle aldersgrupper og samfundslag. Digitale krænkelser spænder vidt fra sexvideoer optaget i smug til stjålne nøgenbilleder fra private menneskers computer, der bliver delt i mapper eller på pornosider verden over.

Dertil kommer falske profiler på sociale medier oprettet for at udstille eller skade andre, og det kan være såkaldt *deep fake porn*, hvor ansigter photoshoppes ind på fremmede nøgne kroppe i overbevisende kvalitet. Mange ofre oplever alvorlige psykiske konsekvenser som angst, depression og posttraumatisk stress syndrom, når intimt materiale af dem ender på det uendelige internet.

Undersøgelser

En undersøgelse fra **Institut for Menneskerettigheder** fra 2019 viser, at "tonen" har en afskrækkende effekt på danskernes deltagelse og engagement i den demokratiske samtale på Facebook. Dette ses ved, at 59 pct. angiver, at tonen får dem til at afholde sig fra at give deres mening til kende. Undersøgelsen viser desuden, at kvinder afholder sig i større grad end mænd, og at debatterne på Facebook domineres af mænd 50+.

Demokratisk deltagelse på Facebook, Institut for Menneskerettigheder: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/04_april_19/Rapport%20om%20demokratisk%20deltagelse.pdf).

Den interparlamentariske union (IPU) og Europarådets parlamentarikerforsamling (PACE) har i 2018 udarbejdet en rapport, som viser alarmerende niveauer af sexisme, sexchikane og vold mod kvinder i de nationale parlamenter.

Undersøgelsen viser også, at online trusler mod kvinder i høj grad finder sted i Europas parlamenter. 123 kvinder fra 45 europæiske lande er interviewet. Af disse var 81 parlamentsmedlemmer og 42 ansatte i parlamenterne. Rapporten påviste at:

- 46,9 procent havde modtaget drabstrusler eller trusler om voldtægt
- 58,2 procent havde været udsat for seksuelle trakasserier på sociale medier

https://www.ipu.org/resources/publications/issue-briefs/2018-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-in-parliaments-in-europe

Nordisk Ministerråd har i 2020 udarbejdet rapporten *The Angry Internet*: https://cfdp.dk/wp-content/uploads/2020/11/CFDP_the_angry_internet_ISSUE.pdf,

[1] https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2019/ung19_trivsel_og_sundhed_paa_gymnasielle_uddannelser)

som tager livtag på fænomenet vrede nordiske mænd med had til kvinder, der organiserer sig i diverse fællesskaber på nettet. Rapporten viser, at flere nordiske mænd organiserer sig i kvindefjendske grupper på nettet. Rapporten estimerer, at op til 850 nordiske brugere har produceret misogynt (kvindefjendsk/kvindehadsk) indhold inden for det seneste år. Og at endnu flere læser med.

Udvalgets synspunkter

Udvalget ser med stor alvor og bekymring på digitale krænkelser og trusler, der begrænser og i værste fald censurerer den demokratiske samtale såvel digitalt som i den fysiske verden.

Udvalget er enige om, at et øget nordisk samarbejde på dette felt vil have en reel nordisk nytte i bekæmpelsen af handlinger og tendenser, der truer retten til ytringsfrihed og den demokratiske samtale i Norden.

På såvel det private og personlige plan samt på det offentlige og samfundsmæssige niveau, bør enhver handling og tendens til begrænsning af enkeltpersoners eller gruppers ret til det frie ord bekæmpes og bringes til ophør.

Når digitale krænkelser og trusler finder sted, påvirker det hele samfundet og svækker demokratiet. Trusler, hadefulde ytringer og en generel stærk polarisering på digitale platforme fører til, at særligt kvinder, minoriteter, folkevalgte politikere og andre offentlige personer chikanes, trues eller skræmmes til tavshed.

For at imødegå denne digitale lovløshed er det udvalgets opfattelse, at viden og erfaringer fra hele Norden skal samles og koordineres i en fælles nordisk indsats. Et enigt udvalg stiller sig derfor bag rekommandationen til Nordisk Ministerråd om en fælles nordisk strategi til bekæmpelse af digitale krænkelser og trusler.

Udvalget understreger, at der i en strategi til bekæmpelse af digitale krænkelser og trusler skal være en høj tærskel for ytringsfrihed, men at had og trusler ikke skal tolereres hverken digitalt eller i samfundsdebatten generelt. Det frie ord forpligter til at tage ansvar for, at alle stemmer bliver hørt, og at ingen ekskluderes, skræmmes og trues til tavshed.

I arbejdet med en fælles nordisk strategi til bekæmpelse af digitale krænkelser og trusler bør følgende spørgsmål og overvejelser indgå:

- Kan man i Norden etablere et centralt organ, eventuelt et fællesnordisk advisory board, en videns- og inspirationsbank, der kan komme med anbefalinger til nationale, nordiske, europæiske og internationale aktører til bekæmpelse af digitale krænkelser og trusler?
- Hvordan kan vi i højere grad end i dag bringe de enkelte nordiske landes best practices i spil, så flere får gavn af den viden og erfaring, der allerede findes?

- Hvilke muligheder er der for, at Norden går sammen om at forpligte udbyderne af digitale platforme, tech-aktørerne, til at tage et større ansvar for at forhindre og hjælpe til at opklare krænkelser, trusler og kriminalitet begået digitalt?

Udvalgets forslag bør ses i sammenhæng med FN's bæredygtighedsmål mål 5 om lige-stilling mellem kønnene og mål 16 om fred, retfærdighed og stærke institutioner.

Norden den 25. januar 2022

Abbas Razvi (RV)
Angelika Bengtsson (SD)
Atte Kaleva (saml)
Cassandra Sundin (SD)
Eva Lindh (S)
Guðmundur Ingi Kristinsson (Flf)
Jenni Pitko (gröna)
Kathy Lie (SV)
Kjerstin Wøyen Funderud (Sp)
Maria Strömkvist (S)
Per-Arne Håkansson (S)
Tobias Drevland Lund (Partiet Rødt)
Tone Wilhelmsen Trøen (H)
Truls Vasvik (A)
Wille Valve (MSÅ)